

door Ronald Ockhuysen

Theo Stokkink (77) kreeg pas nog een lange mail van een lezer. De roman 'Zwijgplicht' maakte bij deze lezer van alles los. "Homoseksualiteit is dan wel niet meer verboden, maar voor veel mannen en vrouwen van boven de vijftig hangt er nog altijd een sfeer van geheimzinnigheid omheen. Het was en is nog altijd niet voor iedereen makkelijk om te erkennen dat je homoseksueel bent."

Stokkink's historische familieroman 'Zwijgplicht' – vanavond wordt het boek in de Go Gallery gevierd met een presentatie en een grote borrel – steunt een waar gebeurd verhaal, dat door de schrijver 'soms een beetje is opgerekt of uitgesponnen'. Dat verhaalt over een baby die ten tijde van de Eerste Wereldoorlog in Amsterdam wordt geadopteerd door een notaris en zijn vrouw. Het kind moet een groot geheim maskeren: de notaris is homoseksueel en zoekt anoniem kortstondig geluk bij snelle seks op duistere plekken – iets wat door het beruchte wetsartikel 248bis streng verboden is: homoseksueel contact met mannen onder eenentwintig jaar leidt in die tijd tot zware celstraffen.

Behalve een reconstructie van een benauwde tijd is 'Zwijgplicht' ook Stokkink's persoonlijke zoektocht naar de geschiedenis van zijn moeder, de geadopteerde baby. Zij komt pas op haar 34ste, lang na het overlijden van haar vader, erachter dat zij geadopteerd is en slaagt erin, ondanks de door haar vader aan zijn vrouw en zijn familie afgedwongen zwijgplicht, haar Vlaamse zus en biologische vader te vinden.

"Om die verstikkende tijd adequaat te kunnen beschrijven, heb ik veel in archieven gezeten. Het was een speurtocht. Maar hoe verder ik kwam, hoe vrijer ik me voelde om me vrijheden te permitteren."

Stokkink schreef in eerste instantie een non-fictieverhaal. Pas daarna liet hij zijn fantasie erop los. Dat leidt tot een schets van een milieu van notabelen waarin voor afwijkende normen geen plaats is. "Het is een rijk verhaal. Over wat mensen moesten doen en vooral moesten laten om enigszins te kunnen functioneren in de

maatschappij.”

Naast de verhaallijn over een schijnhuwelijk, een adoptie dochter en verboden verlangens gaat ‘Zwijgplicht’ over een Belgische vader op zoek naar zijn dochter. Die twee verhaallijnen maken ‘Zwijgplicht’ tot een roman over tasten naar de eigen identiteit en de hunkering ergens bij te horen – ook als de seksuele geaardheid niet voldoet aan het klassieke beeld.

“Dat bestaat nog steeds. Er komen nog altijd mannen en vrouwen op latere leeftijd uit de kast. Natuurlijk zijn we vooruitgegaan op dat vlak, maar vergeet niet dat voor velen de drempel nog steeds heel hoog is. Om maar te zwijgen over homo’s in Afrikaanse of Zuid-Amerikaanse landen of bijvoorbeeld Rusland. We leven in een zogenaamde global villa, maar om de hoek staat op homoseksualiteit nog stokslagen.”

Als oud-programmaker --- radio (onder meer De Theo Stokkink Show op Hilversum 3 en tv (Zilveren Nipkowschijf-winaar Omnibus en diverse documentaires) – gaf Stokkink les en workshops in landen als Senegal, Maleisië, Mauritius, Nepal, de Filipijnen, Indonesië, Ghana, en Brunei. “Op een gegeven moment was ik in Hilversum wel uitgekeken. De KRO heeft me toen verbaasd en met alle égards laten gaan. Daardoor heb ik overal veel om mee heen kunnen kijken – en dat maakt me natuurlijk bevoorrecht.” Die internationale reizen hebben hem geleerd nooit te snel te oordelen. “Daar profiteer ik als schrijver ook van. In ‘Zwijgplicht’ probeer ik ieder personage zonder waarde-oordeel neer te zetten. Het is makkelijk nu iets te zeggen of te roepen, maar wat nu normaal is, kan over tien jaar vreemd over komen.”

Het schrijven was ‘een opdracht’ – althans, zo voelde hij dat. De Vlaamse schrijfster Elisabeth Marain schreef in 1994 al ‘De Vluchtelingen’ en in 1996 ‘In ballingschap’. Het derde deel zou over Stokkinks moeder gaan, maar dat kwam nooit tot stand. “Ik ben de 65 voorbij, en dacht: dan doe ik het zelf.” Lachend: “Omdat het ook niet anders kon – ze hadden toen nog geen DNA-onderzoek, Facebook en selfies.”

Nu het boek er ligt ('Ik heb er vier jaar over gedaan'), is een belofte aan zijn moeder ingelost. En ook Elisabeth Marain heeft zijn boek inmiddels gelezen. Stokkink: "Ze was gelukkig meer dan tevreden."

Zwijgplicht. Uitgeverij In De Knipscheer. 24,50. Vanavond in Go Gallery: Theo Stokkink presenteert Zwijgplicht. 19.00 uur. Marnixstraat 127.

Bron: *Het Parool*, 22 november 2018